

Praktikumi nimi

Tudengi Nimi

Kuupäev

jne

```
In [1]: # laadime vajalikud töövahendid
# see lahter tuleb alati esimesena käivitada töölehe avamisel
import numpy as np
from numpy import sqrt, exp, log, sin, cos, tan, polyfit
from scipy.optimize import curve_fit
import pandas as pd
pd.set_option('display.max_rows', 20)
from matplotlib.pyplot import *
from matplotlib import rcParams
rcParams['figure.dpi'] = 100
rcParams['lines.markersize'] = 4
rcParams['font.size'] = 12
rcParams['axes.prop_cycle'] = cycler('color', 'brgmyk')
```

Ekspirimendi kirjeldus

Siia võiks midagi kirjutada ...

Katseandmed

Avades andmefaili tekstiredaktoriga, näeme et esimesed 7 rida andmeid ei sisalda, kümnenderaldaja on koma, andmetulpsid on 4 tükki ja need on eraldatud tabulatsioonisümboliga. Selliste andmete lugemiseks sobib `pandas.read_table` (veidi lihtsamaid andmeid võiks lugeda ka funktsiooniga `numpy.loadtxt`).

(Mistahes funktsiooni kohta lisainfo saamiseks guugelda vastavaid märksõnu, näiteks `pandas.read_table`.)

```
In [3]: tabel = pd.read_table('katse.txt', skiprows=7, decimal=',', sep='\t',
                             usecols=(0, 1, 2, 3),
                             names=('t', 'T1', 'T2', 'T3'))
        tabel.index += 1 # muidu algavad reanumbrid 0-st
        tabel
```

Out[3]:

	t	T1	T2	T3
1	0.0	22.1	22.0	22.9
2	0.5	22.1	22.0	23.0
3	1.0	22.2	22.0	23.1
4	1.5	22.3	22.1	23.2
5	2.0	22.3	22.1	23.2
6	2.5	22.4	22.2	23.3
7	3.0	22.4	22.3	23.4
8	3.5	22.5	22.4	23.5
9	4.0	22.6	22.5	23.5
10	4.5	22.6	22.6	23.6
...
472	235.5	72.7	46.8	66.6
473	236.0	72.8	46.8	66.6
474	236.5	72.9	46.8	66.7
475	237.0	73.0	46.8	66.7
476	237.5	73.2	46.9	66.8
477	238.0	73.3	46.9	66.8
478	238.5	73.4	47.0	66.9
479	239.0	73.5	47.0	66.9
480	239.5	73.5	47.1	67.0
481	240.0	73.7	47.1	67.1

481 rows × 4 columns

Tulemuseks on `pandas.DataFrame` objekt, mille atribuut `values` annab kõik arvandmed kahemõõtmelise NumPy massiivina (`ndarray`).

```
In [4]: tabel.values.shape
```

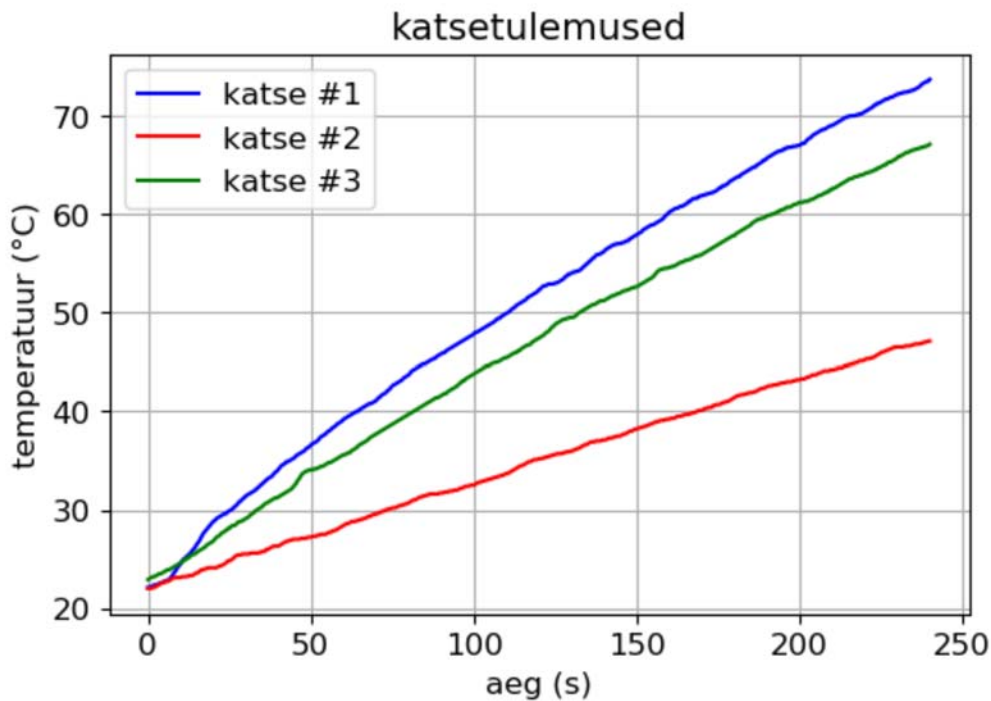
```
Out[4]: (481, 4)
```

Edasiseks andmetöötluseks eraldame veeruvektorid. Algses massiivis andmed on ridadekaupa. Et saada veergudekaupa, tuleb massiiv transponeerida:

```
In [7]: t, T1, T2, T3 = tabel.values.transpose()  
len(t) # andmevektori pikkus peab olema sama mis enne oli ridade arv
```

```
Out[7]: 481
```

```
In [8]: plot(t, T1, label='katse #1')  
plot(t, T2, label='katse #2')  
plot(t, T3, label='katse #3')  
xlabel('aeg (s)')  
ylabel('temperatuur (°C)')  
title('katsetulemused')  
legend()  
grid()  
show()
```


Arvutused

Tähistame kasuliku kuumutusvõimsuse N , vee massi m ja erisoojuse c , toatemperatuuri T_0 ja loeme soojuskadude võimsuse võrdeliseks temperatuuride vahega (võrdetegur k), siis

$$N dt = mc dT + k(T - T_0) dt. \quad (1)$$

Madalatel temperatuuridel soojuskaod on võrdlemisi väikesed, nii et viimase liikme võib ära jätta ja temperatuur kasvab lineaarselt: $T(t) \approx T_0 + at$, kus $a = N/(mc)$. Sobitades sirge läbi andmete algusosa, saame leida a . Valime teatud arvu punkte andmeseeria algusest:

```
In [9]: n = 60 # mitu punkti algusest võtta
        t[n-1] # millisele maksimaalsele ajahetkele see vastab ?
           # vajadusel korrigeerime n väärtust
```

Out[9]: 29.5

Edasisteks arvutusteks valime välja ühe andmeseeria, näiteks T1.

```
In [15]: T = T1
```

Sirge on 1. järku polünoom, ja suvalise polünoomi sobitab läbi katsepunktide `numpy.polyfit`. Alam-massiivi saame välja eraldada viilutamise (*slicing*) teel, näiteks `t[0:n]` tagastab ajavektorist esimesed `n` elementi.

```
In [16]: t_algus, T_algus = t[0:n], T[0:n]

        a, T0 = polyfit(t_algus, T_algus, 1)
        print('tõus = %.4g °C/s' % a)
        print('algtemp. = %.4g °C' % T0)

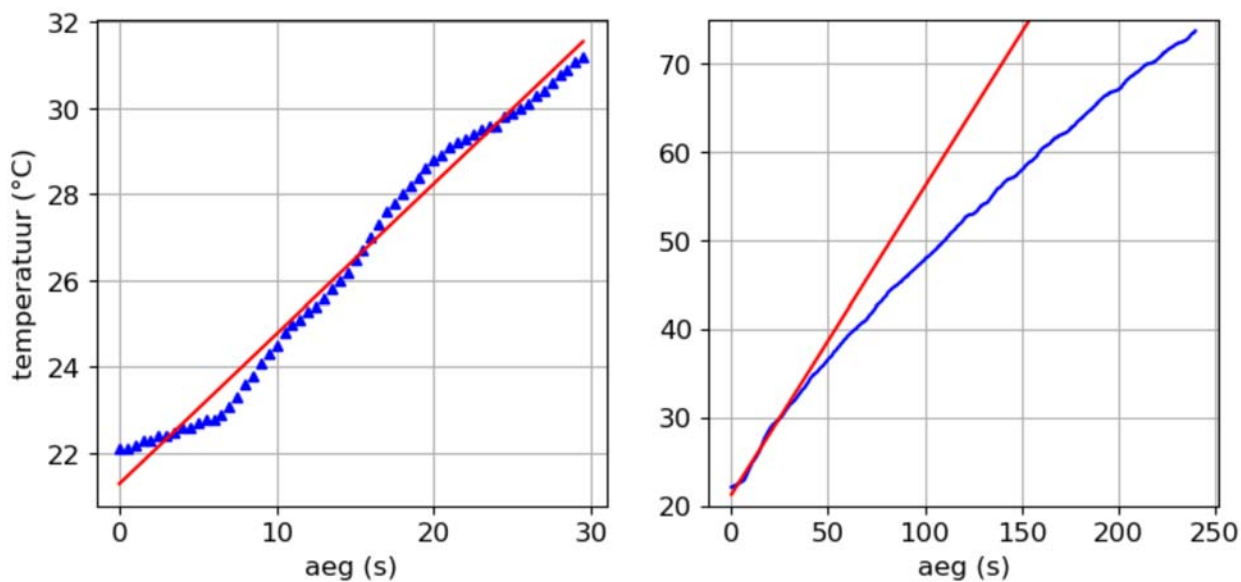
        tõus = 0.3479 °C/s
        algtemp. = 21.29 °C
```

Võrdleme lähendussirget andmepunktidega. Aritmeetilisi tehteid jm matemaatilisi operatsioone saab teostada tervete NumPy massiividega (st need operatsioonid on vektoriseeritud).

```

In [21]: figure(figsize=(9,4))
subplot(121) # kaks graafikut ühes reas, tegeleme 1. graafikuga
T_sirge = T0 + a * t_algus # lähendussirge, samadel aja väärtustel
plot(t_algus, T_algus, '^')
plot(t_algus, T_sirge, '-')
xlabel('aeg (s)')
ylabel('temperatuur (°C)')
grid()
T_sirge = T0 + a * t # lähendussirge võrdluses terve kõveraga
subplot(122) # tegeleme 2. graafikuga
plot(t, T)
plot(t, T_sirge)
ylim(20, 75)
xlabel('aeg (s)')
grid()
show()

```


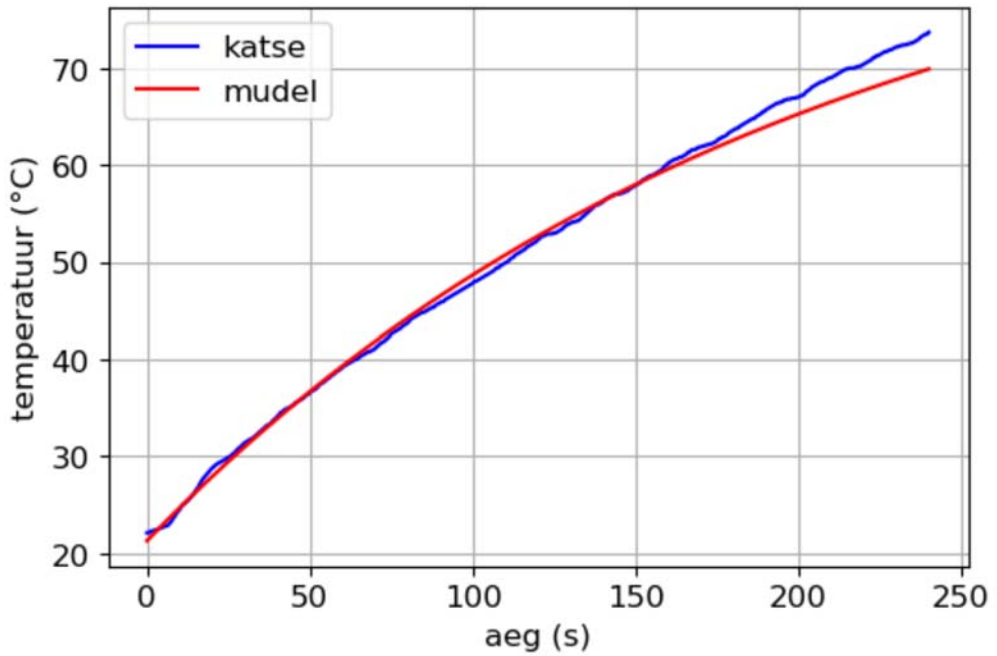
Seosest (1) saame diferentsiaalvõrrandi $\dot{T} + b(T - T_0) - a = 0$, kus $b = k/(mc)$. Võrrandi lahend on

$$T(t) = T_0 + \frac{a}{b}(1 - e^{-bt}).$$

Katsetame erinevate b väärtustega, kas tulemus sarnaneb eksperimentaalse kõveraga:

```
In [22]: b = 0.005
T_mudel = T0 + (a/b)*(1-exp(-b*t))

plot(t, T, label='katse')
plot(t, T_mudel, label='mudel')
xlabel('aeg (s)')
ylabel('temperatuur (°C)')
legend()
grid()
show()
```


Optimeerime kõiki parameetreid:

```
In [23]: mudel = lambda t, T0, a, b: T0 + (a/b)*(1-exp(-b*t))
(T0, a, b), _ = curve_fit(mudel, t, T, (21, 0.35, 0.005))
print('T0 = %.4g °C' % T0)
print('a = %.4g °C/s' % a)
print('b = %.4g 1/s' % b)

T0 = 22.45 °C
a = 0.2944 °C/s
b = 0.002888 1/s
```

Võrdleme eksperimendiga:

```
In [24]: T_mudel = mudel(t, T0, a, b)

plot(t, T, label='katse')
plot(t, T_mudel, label='mudel (optimeeritud)')
xlabel('aeg (s)')
ylabel('temperatuur (°C)')
legend()
grid()
show()
```

